

Pot dir-se

É s ben sabut que les perífrasis verbals, com *Vaig dir*, *Va agafar*, *Vam comprar*, o les formades amb els verbs *poder*, *voler*, *gosar*, *haver de*, *deure*, *saber*, *començar a*, etc., i, encara, les formades amb els verbs *estar* i *anar* més un gerundi, admeten la lliure col·locació dels pronoms febles. Tant podem dir, doncs, *El vaig agafar*, *No el podia comprar*, *La voldria veure*, *Em començo a cansar* i *S'està pentinant*, com *Vaig agafar-lo*, *No podia comprar-lo*, *Voldria veure-la*, *Començo a cansar-me* i *Està pentinant-se*. En molts altres casos, els pronoms complements d'un infinitiu que fa de complement d'un verb anterior són atrets per aquest, amb què s'origina també la possibilitat d'una doble construcció: *Vine a mirar-t'ho* i *Vine-t'ho a mirar*, *Desitjo anar-ni* i *Hi desitjo anar*, *Procuro fer-ho* i *Ho procuro fer*.

Hi ha un cas especial, però, que hom no sol tenir en compte i que, conscientment o inconscientment, hom no inclou en l'exemplificació de les construccions a què ens referim, que és el del pronom *es* quan fa de subjecte impersonal de l'oració, dit altrament, el cas de les oracions anomenades passives pronominals o passives reflexes. I com que la solució més normal és de col·locar el subjecte davant el verb, és natural que hom se senti inclinat a creure que aquesta posició és l'única admissible en aquest cas, és a dir, que frases com *Es va proposar*, *Es pot dir*, *Es vol fer*, *S'ha de considerar una altra possibilitat*, *Es comença a veure una solució*, *Es deu entreveure alguna cosa* o

Es torna a posar de moda no admetin la construcció paral·lela, amb el pronom *es* després de l'infinitiu. Però aquesta possibilitat sembla perfectament lícita i no creiem que hi hagi res que s'oposi a dir *Va proposar-se*, *Pot dir-se*, *Vol fer-se*, *Ha de considerar-se una altra possibilitat*, *Comença a veure's una solució*, *Deu entreveure's alguna cosa* i *Torna a posar-se de moda*. Algunes d'aquestes construccions són àdhuc molt usuals, especialment les formades amb el verb *poder*, i en els textos de Fabra en podem trobar nombrosos exemples. Així, en la seva Gramàtica pòstuma (Ed. Teide, 1956) abunden les frases *Pot dir-se*, *Pot emprar-se*, *Pot expressar-se*, *Pot aplicar-se*, *Pot anteposar-se*, etc., les quals alternen tot naturalment, talment com cercant varietat en l'expressió, amb les frases equivalents en què el pronom *es*, subjecte, va col·locat davant el verb: *Es pot dir*, *Es pot expressar*, *Es pot aplicar*, etc.

Albert Jané